

ЛЕЗГИ

Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 44 (11053) хемис 3–ноябрь, 2022–йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Чи садвал - чи гъалибвал

Хийр ЭМИРОВ

Садвилдин къуватдив гекъингдай маса затI фикирдиз къевезвач. Гъик лагъайтIа, сад хъайи халкъдин хура акъваздай къуват авач. И кар чаз тарихдин лап кар алай делилрай, вакъийрай акъвазва.

Федор Мстиславский кыле авай ирид боярдикай ибарат гъукматди Урусат Польшадиз маса гайила, Польшадин пачагъдин хва Владислав Урусатдин пачагъ яз гъисаба къунин икърар кутIунайла ва Москвада адан дустари, гъилибанри агъавализ акурла, бояррини абурун тереф хуьдайла, Урусат хуьн патал 1611-йисуз Нижний Новгороддин земский кавха Кузьма Минина ва князь, бажарагълу военачальник Дмитрий Пожарскийди къагъриман рухвар, зегъметчи халкъар къарагъарнай. Урусатдин сад хъайи князри ва халкъди полякар Москвадай чукурнай ва уьлкве ягъийрикай азаднай. Гъавилъай 4-ноябрь Садвилдин югъ хъизни къейдзава.

1941-1945-йисара Советрин Союздин вири халкъари фронт патал зегъмет чIугурла, абур душмандихъ галаз женг чIугуваз къарагъайла ва вири сад хъайила, фашистрин Германия дарбадагънай, чи жуьрэтлу аскерри Рейхстагдин кыилел Яру пайдахар хажнай.

1999-йисуз яракъламыш хъанвай бандитрин тешкилатри Дагъустандал вегъейла ва санлай Кеферпатам Кавказ Россиядикай хкудиз клан хъайила, чи халкъарин садвилди и чIуру мурадар къилиз акъудунин вилик пад къунай.

Къенепатан хаинрикай, чпин агентрикай менфят къачуна, чи уьлкведин садвал пайгардикай хкудиз, агъалийрин, миллетрин дестеяр сад-садал гъалдариз, гъукматди акси бунтар арадал гъиз кланзавай алахъунар абуру Москвада, Санкт-

Петербургда ва чIехи маса шегъерра тешкилнай. Гилани абур, гъар са мумкинвилеикай менфят къачуз, чи агъалияр гъукматдин органриз акси акъвазариз алахъзава. Абурун чIалаз физвай бязибур чи республикадани авачиз туш. Идан гъакъингдай эхиримжи варцара Махачкъалада тешкилиз клан хъайи митингрини шагъидвалзава.

Гъелбетда, чи фикирар, къастар, крар сад тир къван гагда душманрилай са затIни алакьдач. США кыле аваз РагъакIидай пата, НАТО-ди, Украина сиве вугана, Россиядихъ галаз тухузвай дяведи мад сеферда абурун мурдар мурадар ачухарна. Виш йисар я абур Россия чпин гъилик ийидай, чи уьлкведин девлетрин исевалдай режъерихъ къекъевез. Ишлемиш тавур са къуьрук, амални авач. Ачухдиз США-дила, Великобританиядила, Германия-дила Россиядин Федерациядихъ галаз бягъсиниз экъечIиз жезвач. Абуру чпин алчак крар чинеба кыле тухуза. Жуьреба-жуьре къадагъаяр малумаруналди, Россиядин векилханаяр агалуналди, газдин линияр хъиткъинаруналди, Украинадин демократия хуьзва лугъуналди.

Къе вири дуьньядиз США-дин сиясатдин алчак къатар ачух хъанва. Адахъ инанмишвалзавайбур къвердавай тIимил жезва. Къе душманрал ва хаинрал гъалиб хъун патал Россиядин халкъариз фу, гъава, яд хъиз, садвални лап герек я. Социальный сетра чи уьлкведиз, адан регъберриз, чи халкъариз акси яз тухузвай таблугъатдин хура акъваздай аскерар хъун лазим я чун.

РагъакIидай пата Украинадихъ галаз чаз малумарнавай дяведи уьлкведин виш миллетдилай виниз халкъар мадни тупламишнава. Вири регионри махсус серенжем патал зегъмет чIугуваза.

Лугъун герек я хъи, экономикадин, культурадин, яшайишдин режъай авай алакъайрин дережа мадни бегъерлуди

авун патал Россиядин 32 регионда РД-дин векилханаяр кардик ква. Абуру регионрихъ галаз авай алакъаяр геьеншбур, мягъкембур, терефар патал менфятлугур авунин карда лайихлу чка къазва. Республикадин гъукматди векилханайрин вилик хейлин везифаярни эцигнава: Дагъустандиз жезмай къван гзаф инвестицияр гъун, туристар къведайвал авун, гуманитарный алакъаяр геьеншарун, армиядин жергеяра къуллугъзавай дагъустанвийрихъ галаз къвалах тухун, регионрихъ галаз санал культурадин, спортдин мярекатар тешкилун.

РД-дин милли сиясатдин ва диндин крарин режъай министр Энрик Муслимова лугъузвайвал, эхиримжи къве йисуз ам Свердловскдин, Москвадин, Новгороддин, Костромадин областриз, Коми, Татарстан, Кеферпатам Осетия республикайри, Ставрополдин, Краснодардин крайриз, Санкт-Петербург шегъердиз фе-на. Анра авай чи векилриз бязи месэляр гъализ куьмек гана. Лугъун лазим я хъи, векилханайрин куьмекдалди Дагъустандин халкъарин хайи чIалар, диндин бинеяр, тарих чирун патал махсус центраяр кардик кутунва. Санкт-Петербургда “Дагъустандин культурадинни савадлувилик центр”, Москвада “Дагъустан”, Ставрополда М.Гусаван тIварунихъ галай центраяр, Ярославлда жемиятдинни культурадин “Дагъустан” тешкилат, Ивановодин областда Дагъустандин культурадин “Ватан” центр. Куьрегди, гъа ихътин тешкилатар Свердловскда, Тверда, Кеферпатам Осетия - Аланияда, Волгоградда, Крымда, Новгородда, Хакасияда, Костромада, Владимирдин областда ва масанрани кардик ква. Ида регионрихъ галаз авай алакъаяр мягъкемарзава, хейлин крар вилик тухуз куьмек гузва.

▶ 2

Президентдин буйругъдалди

РФ-дин Президент Владимир Путин уьлкведин гъукматдиз Дагъустан Республикадин исполнительный гъукматдин органрихъ галаз санал алай йисан 1-декабрдалди Каспийдин “Къаякент” курортдин ва Вирироссиядин аялрин “Дагъустан” центрадин проектрин мастер-планар гъазурдайди ва и месэлярин гъакъингдай жавабдарди тайинарун буйругънава. ТАСС-ди хабар гузвайвал, и малумат Кремлдин официальный сайтда чапнава.

Президентдин тапшуругъ къилиз акъудунин гъакъингдай жавабдарвал РФ-дин Гъукматдин Председатель Михаил Мишустинан ва РД-дин Къил Сергей Меликован хиве тунва.

Мукъвара Дагъустандиз РФ-дин экономикадин режъай вилик финан министр Максим Решетников мугъман хъайила, ам винидихъ тIвар къунвай проектриз талукъ делилрихъ галаз мукъувай таниш хъана ва ада къве проектриз виниз тир къимет гана.

РикIел хкин, РФ-дин Госсоветдин президиумдин алай йисан 6-сентябр-диз кыле феи заседанидал Владимир Путина Каспий гъуьлуьн къерехда “Къаякент” курортдал чан хкунин игътияж авайдакай лагъанай.

Нумрадай клела:

ЖЕМИЯТ

Махсус серенжемда иштиракдач

“Къейд авун лазим я хъи, алай вахтунин призъедин кампания Украинада кыле тухузвай военный махсус серенжемдихъ галаз са алакъадани авач. Армиядин жергеяриз жегъилприз эвер гунин къвалах РФ-дин законодательстводин бинеярлаз ва къалурнавай вахтара кыле тухуда...”

▶ 4

ТАРИХ

“Лезги” этнонимдин гъакъингдай

Мулкарин къадардал гъалтайла, лакзарин уьлкве легар яшамыш хъайи чилерилай геьенш тир. Лакз уьлкведи вичин мулкар къуншийрин гъисабдай гъаркъуь авуна: Шагъ дагъдин халкъар яшамыш жезвай Кавказдин къакъан дагъларин цIиргъинин синерни и къадим гъукматдик акатзавай, гъикI лагъайтIа, адаз Ширвандихъ галаз часпар авай.

▶ 5

ЭКОНОМИКА

Зегъмет бегъердин замин я

СтIал Сулейманан районда йисалайсуз ципицIрин бегъерни артух жезва. Им жегъил уьзуьмлухар бегъердал атунын не-тижа я. 2021-йисуз районда, юкъван гъисабдалди, гектардин бегъерлувал 94,4 центнер яз, 15292 тонн ципицIар къватI хъуьунай. ЦIу 15500 тонндайлай тIимил тушиз ципицIар хъун гуьзлемишзава.

▶ 7

САГЪЛАМВАЛ

Татарстанда чешнелу хирург

Къилин дережадин пешекарвилдин духтур Фидель Якубовича Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим, насигъатчи, рагъметлу Якуб Саидовича гайи тербиядин тарсар неинки вичин багърийри, ватанэгълийри, гъакI Татарстан республикадин агъалийрини дамагдайвал къилиз акъудзава ва и кар давамарзава.

▶ 9

ИРС

Гужлу чешме тир

Ш.Юсуфова Георгий Лезгинцеван “Дагъларай тир инсан” ктабни урус чIалай хайи лезги чIалаз вижевайдиз таржума авуна. Гъа йисуз ам Урусатдин писателрин Союздин членвилени къабулна. И эсердин бинедаллаз Ш.Юсуфова драмадин эсерни кхъена. Ам Лезги театрдин коллективди сегънедани эцигна...

▶ 10

ХАБАРАР

Инсаниятдин мида

Немсерин са десте алмириз COVID-19 лабораторияда туькъурнава лагъай делилар жагъанва. Британиядин медицинадин “Lancet” журналдин комиссияни гъа ихътин нетижадал атанва. Дуьньядин 30 уьлкведи пентагондин гуьзчивилик къай военный 336 биологическая ава. Пешекарри малумарнавайвал, и лабораторийрихъ ковид хътин вирус арадал гъидай мумкинвал ава.

▶ 12

“Лезгинка” ансамблдиз - мугьманвиле

Къведай йисан эвел къилера Махачкъалада ансамбль патал “Къуьлерин квал” кардик акалда

Чи мухбир

1-ноябрдиз Дагъустандин Къил Сергей Меликова “Лезгинка” ансамблдин коллективдихъ галаз гуьруьш киле тухвана.

Къейд ийин хьи, 1958-йисуз арадал гъайи и ансамблди Урусатдин, Кавказдин, Дагъустандин 100-лай виниз халкъарин къуьлерал “чан гъана”. И йисара ансамблдин коллективди дуьньядин 70 уьлкведа киле феи фестивалра иштиракна, абурукай 48 мярекатда гъалибвилер къазанмишна.

Коллективдихъ галаз киле феи гуьруьшдал Сергей Меликова Махачкъалада “Лезгинка” ансамбль патал “Къуьлерин квал” эцигзавайди рикел хкана. “Чи къведай гуьруьш куь квал киле фидайдак за еке умудар кутаза. Чна вирида цийи квал вилив хуьзва”, - къейдна региондин Къили. Адан гафарай малум хъайивал, “Къуьлерин квал” 2023-йисан эвел къилера ишлемишиз вахкудайвал я.

Гъакни Сергей Меликова “Лезгинка” ансамблдин коллективдиз Донбасда са шумуд концерт гунай сагърай лагъана. Рикел хкин, артистри Урусатдин армияда къуллугъзавайбуруз яргъалди рикел аламуькдай концертар къалурна, Луганскдин, Донецкдин агъалирихъ, ина дяведин рекъай къуллугъзавайбурухъ галаз гуьруьшар киле тухвана.

Къейд ийин хьи, “Лезгинка” ансамбль идалай виликни дяведин гъерекатар киле физвай чкайриз мугьман хъанай.

Гуьруьшдин сергъатра аваз Сергей Меликова ансамблдин балетмейстер-постановщик Нелли Мусаевадив “Дагъустан Республикадин вилик лайхлувилерай” орден вахкана. Ансамблда кваллахзавай йисара ада артистар патал сад масадалай хъсан тир 98 постановка гъазурна.

Эхирдай “Государственный Академический заслуженный ансамбль танца Дагестана “Лезгинка” ГБУ-дин генеральный директор Жамбулат Мегъамедова коллективдиз мугьман хъунай республикадин Къилиз сагърай лагъана.

Чи садвал - чи гъалибвал

1

Инал Хабаровскдин крайдин векилханадин регъбер Бейдуллагъ Исаева Дагъустандихъ галаз авай дуствилеин, амадагвилеин алакъаяр геьеншарун патал еке зегъмет члугъазвайдак лугъун бес я. Ик, Хабаровскда Дагъустандин пагъливанрин иштираквални аваз азаддиз къуршахар къунай Россиядин Игит Нурмегъамед Гъажимегамедован призар патал турнир киле тухвана. 2017-йисуз Хабаровскдин крайдин делегация чи республикадиз мугьман хъана. Хабаровск шегъердин са райондин ва Дербент райондин арада дустви-

лин, амадагвилеин алакъайрин гъакъиндай икьрар кутлунна.

Инал Президент В.Путинан гафар рикел хун кутугнава: “Чи руьгъдин, инсанвилеин ва вилик финин алакъаяр виш йисара арадал атана, умуми имтигъанра, четинвилера лугим хъана ва агалкъунрихъ, гъалибвилерихъ фена. Чи мукъавал, дуствал несилрилай несилрал агакъарзава. Абуру Россияда яшаммиш жезвай миллионралди инсанрин, хизанрин риклера ава ва ивидин сад тир гъалари чун сад ийизва. Санал алайла, чун мадни къуватлу, бахтлу ва гъалиб жеда”.

Чкаяр хуьн патал

Испендиз РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдулмуслим Абдулмуслимован регъбервилеин кваз сифтегъан классра класс-комплектар тукъуьруниз талукъ месэляяр веревирдна.

Къейд ийин, класс-комплект 2 ва я ада лайни гзаф классра чирвилер къачузвайбурукай ибарат, гъа са муаллимди тарсар гузвай группа яз гъисабзава.

РД-дин образованидин ва илимдин министр Я.Бучаева малумарайвал, келунин 2022-2023-йисан 1-сентябрдиз муниципальный мектебра чирвилер къачузвайбурун умуми къадар 442 агъзурни 630 ученикдикай ва 24074 класс-комплектдикай ибарат тир.

Совещанидал министрди малумарай сифтегъан мектебдин класс-комплектрин къадар хуьнин ва 5-11-классриз талукъ яз

класс-комплектар сад авунин мумкинвилериз килигна. Ида дагълух хуьрерин мектебра кваллахдай 87 чка (104 ставка) хуьдай мумкинвал гуда.

Иштиракчийрин фикиррихъ яб акалуналди, А.Абдулмуслимова къейдна хьи, мектебра кваллахдин чкаяр жезмай къван хуьнин рекъер жагъурна кланда. Аялри чпин хайи хуьрера, поселокра алай аямдин шарттара келун, гъа са вахтунда шегъердин аялрилай къулухъ галамуьк тийидай хътин хъсан еридин чирвилер къачун герек я.

Совещанидин нетижаяр къадайла, А.Абдулмуслимова РД-дин образованидин ва илимдин, финансин министерствойрал рабочий десте арадал гъунин ва 10 йикъан къене класс-комплектар, са къайдада туна тукъуьрунин жигъетдай гъакъикъи теклифар гуьнин месэла тапшурмишна.

Игитрин гъуьрметдай

Агъмед МАГЪМУДОВ

1-ноябрдиз Стлал Сулейманан районда Урусатдин Игитар - Энвер Набиевни Руслан Къурбанов - шад гъалара къабулуниз талукъарнавай мярекат киле фена. Ана муниципалитетдин къил Саид Темирханова, РД-дин Халкъдин собранидин депутат Имам Яралиева, райондин депутатрин Собранидин председател Штибег Мегъамедханова, администрациядин векилри ва масабур иштиракна.

Саид Темирханова Украинада киле физвай махсус серенжемда акъалтлай виклегъвилер къалурнавай дагъустанвийригиз Игитвилеин тварар гун Стлал Сулейманан райондин вири агъалийрин патай мубаракна ва абурун къегъалвилер алай вахтунда къуллугъзавайбуруз, акъалтзавай несилриз ватанпересвилеин чешнеяр тирди къейдна.

- Къе чи райондин надир чилел, гъуьрметлу мугьманар яз, Дагъустандин къегъал кьве хва къабулунал за дамахзава, - лагъана мярекатдал рахай Имам Яралиева. - Энвер Набиевани Руслан Къурбанова чпин уьмуьр Ватандиз къуллугъ авуниз

бахшнава. И рекъе абуру гъакъикъатдани жуьрэтлувилер къалурзава. РФ-дин Игитдин твар чи уьлкведин виридалайни виниз тир шабагъ, адаз лайхлу хъун игитвал я... Чна Ватандиз къуллугъда акъвазнавай вирибурул дамахзава ва абуруз сагърай лугъуьза. Украинада киле физвай серенжемни чун гъалиб хъуналди акъалтдайдахъ зун кевелай инанмиш я, - къейдна Имам Яралиева ва Седакъет Керимовадин “Чун лекъер я” шиир келна.

Игитрин тварарихъ хуш келимаяр военком Рейзудин Женетова, Стлал Сулейманан райондин ветеранрин советдин председател Исламан Ризаева, мергъаматлувилеин “Умуд” фондунин векил Савин Велиева, Украинада киле физвай махсус серенжемдин иштиракчидин буба Абдулнасир Ханвердиева ва масабур лагъана.

Мярекатдин сергъатра аваз Саид Темирхановани Савин Велиева Игитриз райондин администрациядин ва «Умуд» фондунин патай багъа савкъатар пишкешна.

Эхирдай Энвер Набиевани Руслан Къурбанова чпис Стлал Сулейманан райондиз теклифунай ва чеб багъа мугьманар хъиз къабулунай гуьруьшдин тешкилатчийриз сагърай лагъана.

Вилик финин рекъе

Алай вахтунда Дагъустанда балугъчивилел маишгъул жезвай карханайрин къадар 64-далай алатнава

31-октябрдиз Дагъустандин Къил Сергей Меликова республикада балугъчивилеин хел вилик тухунин месэляриз талукъарнавай совещание киле тухвана.

РД-дин балугъчивилеин майишатдин Комитетдин председател Виктор Руденко хабар гайивал, алай вахтунда регионда йисан къене 100 агъзур тондиз агъакъна жуьреба-жуьре жинсерин балугъар къадай ва абурукай 40 агъзур тондилеин виниз суьрсет гъазурдай мумкинвал ава. Мисал яз, 2021-йисан нетижайралди, Дагъустанда балугърикай 43,2 тонн суьрсет гъазурна. В.Руденкодин фикирдалди, алай йисуз и рекъем агъуз аватдач.

Гъа са вахтунда республикада балугъар гъялунихъ, балугъчивилеин майишатар материально-технический рекъай цийи хъувунихъ галаз алакъалу месэляри ават. Абуру гъялуна ва балугъчивилеин хел санлай вилик тухун патал махсус концепция арадал гъанва ва ана асул фикир ган-

вай крафикай сад и хилез инвесторар желбавун я.

“Лезги газетдиз” РД-дин Къилин пресс-къуллугъди хабар гайивал, алай вахтунда Къизляр районда инвестициядин 2 проект къилиз акъудзава. Абурукай садан куьмекдалди балугъар гъялзавай цех цийикла тукъуьр хъийизва, къвед лагъайдан сергъатра аваз осетрдин жинсинин балугъар туьретмишдай алай аямдин кархана эцигзава.

Махачкъала шегъердин балугърин портни цийикла тукъуьр хъувун вири республика патал лишанлу вакъиа я. Цийи хъувунвай порт кардик ахкатай-

далай гуьгъуьниз ана кваллахдай 100-дав агъакъна цийи чкаяр пайда ва гъялзавай балугърин къадарни са шумуд сеферда артухардай мумкинвилер жеда.

В.Руденкоди алай вахтунда республикада балугъчивилел агалкъунар аваз машгъул жезвай са шумуд карханадин тварар къуна. Абурун арада “Главрыба”, “Голдфиш”, “Янтарное” ва масабур ава. И хиле кваллахзавай карханайрин къадардикай рахайтла, абуру 64-далай гзаф я.

Совещанидин нетижаяр къадайла, Сергей Меликова Дагъустандин экономика патал балугъчивилеин хилехъ авай важиблувал къейдна ва ам виле тухун патал гъукумдин талукъ органриз са жерге тапшургуьр гана.

Зегьмет бегьердин замин я

Хазран КЪАСУМОВ

СтIал Сулейманан райондин экономикдин асул хел бюджетрин ва инвесторрин такьатрин гьисабдай виликди физва. ИкI, 2021-йисуз кьилдин ксарини гусударстводи багьманчивилиз 618 миллион, узьумчивилиз 268 миллион, малдарвилиз 360 миллион, санлай 1 миллиардни 864 миллион манат серфна.

Гьилевай йисузни районда агропромышленный комплексдин асул хилерай, цийи технологияр кардик кутунай, багьларни узьумлухар геьеншарунин программаяр умьурдиз кечирмишунин кваллах давамарна.

Районда экономика мягькем хьуникай, хуьрун майишатдин хел вилик финикай рахадайла, чаз сифте нубатда кьейд ийиз кланзава хьи, инвестициярин программайрай, гьакни кьилдин ксарин такьатрин гьисабдай кардик акатзавай хуьрун майишатдин карханайрихь эхиримжи йисара хьсан нетижаяр жезва. Идалайни гьейри, ихьтин карханайри вири жуьредин бюджетриз кьезвавай пулунин такьатар артухарзава, кваллахдин алава чкаяр арадал гьизва.

Мадни, узьумлухринни багьларин майданар артух хьун, эхиримжи 3-4 йисан кьене районда малдарвилел машгьул жезвай карханаяр арадал атун - ибурни инвестпроектар умьурдиз кечирмишунин нетижа я. И рекьерай районда кваллах давамарзава, и карди шадвални кутазва.

Районда АПК вилик физвайди тестикьарзавай мисалрални рекьемрал акьвазин. Эхиримжи 3 йисуз райондин хуьрун майишатдин карханайри, лежбервилинни фермервилин майишатри, арендаторри 1656 гектарда багьлар ва 381 гектарда узьумлухар кутуна. Алай йисан гатфариз, йисан план 219 гектар яз, 682 гектардилай виниз майданра багьлар, план 35 гектар яз, 228,5 гектарда узьумлухар кутуна.

Районда хьархьун ва шумьгьрин багьлар кутунин программани кьилиз акьудзава. ИкI, "Полоса" ООО-да шумьгьрин багьларин майданар 1000 гектардив агакьнава. "Зардиян" ООО-дихь 123 гектар, "Восход" ООО-дихь 132 гектар хьархьун багьлар ава.

Эхиримжи вахтара ишлемиш тийиз хьайи 1000 гектардилай виниз мулкар дигидай чилериз элкьурна, анрикай менфят кьачуз, продукция гьасилиз башламишна.

Санлай районда 1800 гектар багьлара, 430 гектар узьумлухра ва 75 гектар салан майваар канвай чкайра яд стIал-стIал гудай кьурулуш кардик кутунва.

Районда жегьил багьлар бегьердал атунихь галаз алакьалу яз, кватI хьийизвай бегьердин кьадарни артух жезва. Икьван чIавалди хуьрун майишатдин

карханайри, КФХ-ри, ЛПХ-ри 26080 тонн емишар кватI хьувунва, ичер ва чухверер кватI хьувун давам жезва. Райондин хуьрун майишатдин ва суьрсетдин управленидин пешекарри лагьайвал, цинин йисуз районда 27000 тонндилай виниз емишар кватI хьийида, гектардин бегьерлувили 135 центнер тешкилда.

Им пуд лагьай йис я "Полоса" ООО-ди ичерин тарифдин бегьер кватI хьийиз. Алаатай йисуз багьларин гьар са гектардай 456 центнер емишар кватIнай.

Цинин йисуз 7000 тонндилай виниз кватIун планла-мишнава.

Районда йисалай-суз ципицирин бегьерни артух жезва. Им жегьил узьумлухар бегьердал атунихь нетижа я. 2021-йисуз районда, юкьван гьисабдалди, гектардин бегьерлувал 94,4 центнер яз, 15292 тонн ципицир кватI хьувунвай. ЦИ 15500 тонндилай тIимил тушиз ципицир хьун гуьзлемишзава.

Узьумчивилел машгьул кьенкьвечи карханаяр тир "Дербент-Агро", "Гульгери-вацI", "Сигма", "Надежда" ООО-ри, "Садыков Ф. П.", "Мейланова Э.Г.", "Яхияев Н. М." КФХ-ри гьар са гектардай 100-130 центнер ципицир кватI хьувунва.

Цийи багьлар ва узьумлухар кутунин рекьерайни районда планар артухни алаз тамамарна. ЯтIани алай йисан эхирра ва 2023-йисан гатфарихьай мадни 1150 гектарда багьлар ва 55 гектарда узьумлухар кутада.

Экономика дурумлувилелди вилик фин таьминарунин мураддалди районда "борщдин набордик" акатзавай салан майваар гьасилун патални еке кваллах тухузва. ИкI, алай йисан бегьер патал 282 гектарда картуфар, 38 гектарда газарар, 32 гектарда чугьундурар, 62 гектарда чичекар, 82 гектарда келемар канвай. Санлай икьван чIавалди районда 29015 тонн салан майваар кватI хьувунва.

Алай йисуз районда 1023 гектардай 2594 тонн тежиларни кватI хьувунва, ида гьар са гектардай 25 центнер вахчун тешкилна.

Кьведай йисан бегьер патал хуьрун майишатдин карханайри, лежбервилинни фермервилин майишатри ва арендаторри 600 гектарда зулун магьсулрин тумар цун пландик кутунва. Икьван чIавалди 500 гектарда канар канва, 110 гектарда тумар кутунва. Цанар ва кьуьлуьни мухан тумар цунин кваллахар давам жезва.

- Цинин йис райондин агропромышленный комплексдин карханайри, хуьрерин зегьметчийри производстводин вири хилерай агалкьунар аваз акьалтIарда. И кар патал чахь вири жуьредин муькинвилер, шартIар ава, - лугьузва хуьрун майишатдин ва суьрсетдин управленидин начальниқдин заместитель Гьамидин Абдулкафарова. - Мадни, хуьрун майишатдин метлеб авай чилерикай тамамвилелди менфят кьачунин кваллахни вилик тухуда.

Гуьзчивилик хуьн чарасуз я

Жасмина САИДОВА

Квалериз чимивал гудай сезондин вахтунда газдин тадаракар хатасуздаказ ишлемишунин месэла иллаки хцидаказ акьваззава. И месэла датIана агьалийрин дикьетдик хьун лазим я, гьикI хьи, мукьвал-мукьвал бедбахтвилени дуьшуьшар жезва.

И кар себеп яз, "Газпром межрегионгаз Махачкьала" ООО-ди, Дагьустандин агьалийриз квалера гьили туькьуррай, сертификация тавунвай тадаракар ишлемиш тавуниз эвер гуьзва, гьакни газдин линейрихь галкьурунин, счетчикар эцигунин (алудунин) кваллахар чпи чпиз (пешекарар желб тавуна) тамамарун кьетIидаказ кьадагьа ийизва.

РФ-дин кьанунралди, квалера тайинарнай газдин тадаракар кьайдада аваз хуьн газ ишлемишзавай гьар са агьалидин-иесидин хиве авай мажбурнамайрик акатзава. Муьштериди - кваллин иесиди, газдин тадаракар хатасуз кваллах таьминарун патал (газдин тадаракархь гелкьуьн патал) и рекье пешекар карханайрихь галаз икьар кутунун лазим я.

"Газпром межрегионгаз Махачкьала" ООО-ди тагькимарзавайвал, яшайишда сертификация тавунвай газдин тадаракар ишлемишунин хейлин чIуру нетижайрал гьун мумкин я. Статистикади шагьидвалзавайвал, ихтияр авачиз газдин турбайрихь цийибур галкьурунин ва газдин тадаракар дуьздаказ ишлемиш тавунин нетижада жезвай бедбахтвилени дуьшуьшарин кьадар йисалай-суз гзаф жезва. Гзаф ксарни, виликдай хьиз, чпин хизанар, кьуншияр хаталувилик кутун давамарзава ва, гьавурда авачиз, квалера истемиди

от 29.07.2018). ИкI, газдин линейрихь галкьурунин дуьшуьш тикрар хьувур кас уголовный жавабдарвилелиз чIугваззава - ам вини кьил 2 йисал кьван азадвилекай магьрумда.

Газ ахьа хьунал са жезви шак фенмазди, 04 ва я 104 нумрайрай газдин кьуллуьгдин пешекарриз зенг авун лазим я. Газ ишлемишзавай ксаривай "Газпром межрегионгаз Махачкьала" ООО-дин "Алакьа-центрадин" нумради - 8-800-200-98-04 - зенг авуртIа жеда. Алишверидин ва бюджетдин объектар газдалди таьминарун талукь икьар патал лазим документар кьабулдай "Сад тир пенжердин" нумра - 8 (8722) 67-32-98.

Кваллахар давамарда

Чи корр

Россияда агьалийрин квалерив тIебии газ пулсуздаказ агакьарунин программа 2022-йисалай гуьгуьнизни давамарда. Ихьтин тапшуругь гьукуматдиз уьлкведин Президент Владимир Путин "Россиядин энергетикадин гьафтедин" вахтунда гана.

Рикел хкин, программа гусударстводин Кьилин тапшуругьдалди кардик кутунай. Ам 2022-йисан эхирдалди кьилиз акьудун лазим тир. Программдин сергьятра аваз, агьалияр яшамеш жезвай чкайра, хуьрера кваллин иесидин участокдин сергьятдал кьван мензилдиз газдин линияр агакьарунин кваллахар тамамдаказ гусударстводин гьисабдай кьилиз акьудзава. Агьалидин гьакьидихь анжах адан хьусиятда авай участокдин кьене-патан кваллахар ийизва.

Владимир Путинан гафаралди, газдин тадаракарин ва тамамарзавай кваллахарин кьимет гзаф аялар, ветеранар, инвалидар, агьуз тир дуьллух авай хизанар патал алава парциз элкьезва. Ада регионрин властриз ихьтин кьатарик акатзавай агьалийриз газдин тадаракар маса кьачун ва абур эцигунин (участокдин кьенепата) кваллахар тамамарун патал 100 агьузур манатдилай тIимил тушиз субсидияр чара авун тапшурмишна.

Бюджет усалди тир регионра и рекьиз федеральный такьатар ишлемишда. Гьакни пулсуздаказ газламишунин программдик, мектебрийлай гьейри, медицинадин идараярни кутада. В.Путин Газпромдал, тамамдаказ газламишунин программдин сергьятра аваз, алай йисан 1-декабрдалди медицинадин идараяр ва тадаракар газдин сетрик пулсуздаказ кутун патал кьарарар кьабулун тапшурмишна.

"ИкI, мулкар патал кар алай жемиятдин яшайишдин объектив - медицинадин ва образованидин - ужуз ва экологиядин жигьетдай михьи энергия агакьда. Им лагьайтIа,

хуьрерин чкаяр патал иллаки важиблу делил я", - кьейдна Россиядин Президентди.

Пулсуздаказ газламишунин программдин сергьятра аваз Дагьустанда кьиле тухванвай кваллахарикан лагьайтIа, региондин программдин план-графикдик республикадин 304 хуьре авай 2492 квал кутунва. Идакай и йикьара кьиле феий пресс-конференциядал РД-дин энергетикадин ва тарифрин рекьий министр Ризван Мурадова хабар гана.

Адан гафаралди, кьенин йикьан делилралди, программада иштиракун патал гуьзвай арзайрин кьадар республикада гзаф хьанва. "Гьа са вахтунда арзайрин хейлин кьадар элкьуьруниз мажбур жезва, вучиз лагьайтIа, бязибуруз чеб кваллин-чилин иесияр тирди тестикьарзавай документар авач. ИкI, и себеддалди агакьарнавай 3750 арзадикай 619 кьабулиз хьанвач", - лагьана министрди.

Санлай кьачурла, министрдин гафаралди, республикадин 75,8% мулкар тамамдаказ газламишнава ва, санлай кьачурла, им хьсан делил я. Эхиримжи делилралди, газ агакь тавунвайбурун арада Дагьустанда 11 район ва Бейтадин участок ама.

"Региондин и районар тади гьалда газламишунин месэла вилик эцигнава. И рекье кваллахарни активнидаказ тухузва. Малум тирвал, ибур дагьлух, четин рекьер авай мулкар я. Гьаниз килигна, сифтедай тамамдаказ фагьум-фикир авуна, ихьтин чкаяр патал вуч хийирглу ятIа чирна кланзава: газламишун хьсан яни, тахьайтIа, электроэнергиядалди таьминарун.

ислен, 7-ноябрь

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
08:05 «Королева спорта» 0+

ПЕРВЫЙ
05.00 «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1
09:00 Канал национального вещания «Гюлистан» (на азербайджанском языке)

НТВ
04.55 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
06.30 «Утро. Самое лучшее». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 «6 кадров». (16+).
06.35 По делам несовершеннолетних. (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.00 «Настроение».
08.20 Д/ф «Место встречи изменить нельзя». (12+).

ЗВЕЗДА
05.00 Т/с «Внимание, говорит Москва!» (16+).
06.30 Д/ф «7 ноября - День проведения парада на Красной площади в 1941 году». (16+).

саласа, 8-ноябрь

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:20,14.55 Передача на табасаранском языке «Мил» 12+

ПЕРВЫЙ
05.00 «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1
09:00 Канал национального вещания «Лалаан» (на рутульском языке)

НТВ
04.55 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
06.30 «Утро. Самое лучшее». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
08.45 Давай разведемся! (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.00 «Настроение».
08.15 «Доктор И...» (16+).

ЗВЕЗДА
05.20 Т/с «Сердце капитана Немова». (16+).
07.00 «Сегодня утром».

арбе, 9-ноябрь

РГВК
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.55 Передача на лакском языке

ПЕРВЫЙ
05.00 «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1
09:00 Канал национального вещания «Магудуре» (на агульском языке)

НТВ
04.55 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
06.30 «Утро. Самое лучшее». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
09.20 Давай разведемся! (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.00 «Настроение».
08.15 «Доктор И...» (16+).

ЗВЕЗДА
05.20 Т/с «Сердце капитана Немова». (16+).
07.00 «Сегодня утром».

хемис, 10-ноябрь

РГВК
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.55 Передача на даргинском языке

ПЕРВЫЙ
05.00 «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1
09:00 Канал национального вещания «Турчидаг» (на лакском языке)

НТВ
04.55 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
06.30 «Утро. Самое лучшее». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
08.55 Давай разведемся! (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.00 «Настроение».
08.15 «Доктор И...» (16+).

ЗВЕЗДА
05.20 Т/с «Контригра».
07.00 «Сегодня утром».

жуьмя, 11-ноябрь

РГВК
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.500 Передача на аварском языке
08:00 «Королева спорта»
08:10 Обзор газет 12+

ПЕРВЫЙ
05.00 «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).

РОССИЯ 1
09:00 Канал национального вещания «Шолавысы» (на ногайском языке)
14:30 Местное время Вести Дагестан
21:15 Местное время Вести Дагестан

НТВ
04.55 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
06.30 «Утро. Самое лучшее». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
08.45 Давай разведемся! (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.00 «Настроение».
08.10 Д/ф «Гардемарины, вперед!» (12+).

ЗВЕЗДА
05.00 Т/с «Контригра».
06.25 Х/ф «Голубые молнии». (12+).

киш, 12-ноябрь

РГВК
07:00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на кумыкском языке 12+

ПЕРВЫЙ
06.00 «Доброе утро». Суббота. (12+).
09.00 «Умники и умники».
09.45 «Слово пастыря».

РОССИЯ 1
05.00 «Утро России». Суббота.
08.00 «Вести». Местное время.
08.20 Местное время. Суббота.

НТВ
05.15 Д/с «Слето в СССР».
06.00 Т/с «Инспектор Купер». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 «6 кадров». (16+).
07.25 Х/ф «Ты мой». (16+).

ТВ-ЦЕНТР
04.10 Х/ф «Моя земля».
04.25 «10 самых... Тайные дети звезд». (16+).

ЗВЕЗДА
05.15 Х/ф «Шаг навстречу. Несколько историй вельселей и грустных...»

гьяд, 13-ноябрь

РГВК
07:00,08.30 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ
05.20 Х/ф «Зимний роман».
06.00,10.00,12.00 Новости.
06.10 Х/ф «Зимний роман».

РОССИЯ 1
05.30 Х/ф «Оазис любви».
07.15 «Устами младенца».
08.00 Местное время. Воскресенье.

НТВ
05.10 Т/с «Инспектор Купер». (16+).
06.40 «Центральное телевидение». (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 «6 кадров». (16+).
07.00 Х/ф «Пропасть между нами». (16+).

ТВ-ЦЕНТР
04.55 Х/ф «Не могу сказать «прощай». (12+).

ЗВЕЗДА
06.30 Д/ф «13 ноября - День войск радиационной, химической и биологической защиты».

КУЛЬТУРА 7-13-НОВАБРДАЛДИ

ИСЛЕН
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 «Пешком...» Москва Барановского.

АРБЕ
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 «Пешком...» Ростов Великий.

ХЕМИС
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 «Пешком...» Москва язская.

ЖУЬМЯ
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 «Пешком...» Москва деревенская.

КИШ
06.30 «Вальтер Скотт. Ревека».
07.05 М/ф «Законданный мальчик».

ГЬЯД
06.30 М/ф «Робинзон Куза».
06.55 Х/ф «Вратарь».

РАДИО
ИСЛЕН
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Радиоспектакль
САЛАСА
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. «Актуально».

Программа гьазурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

